

TARİHİ DİZİLERİN ÖĞRENCİLERİN YAŞAM BOYU ÖĞRENME SÜRECİNDE ÖĞRENMEYİ ÖĞRENME VE TARİH BİLGİSİNE KATKISI¹

The Contribution of Historical Tv Series to Learning How to Learn and Historical Knowledge During the Process of Students' Lifelong Learning

Cansu KALÇIK²

Fatma ÜNAL³

Öz: Günümüz dünyasında kitle iletişim araçları gelişirken hayatımızın her noktasına da etki etmeye başladığı söylenebilir. Özellikle televizyon, algın öğrenmeyi sağlarken ilgiyle izlenen tarihi dizilerde belli bir tarih algısını izleyiciye iletmektedir. Bu araştırmanın amacı, yaşam boyu öğrenme içerisinde bulunan kitle iletişim araçlarından televizyonda yayımlanan tarihi dizilerin öğrencilerin yaşam boyu öğrenmesindeki yerini incelemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden (fenomonoloji) olgu bilim deseni kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örneklem ile seçilen bir ortaokul ve bir ortaöğretim kurumundan amaca uygun tarihi dizileri izleyen 22 öğrenci, ölçüt örneklem ile seçilmiş ve araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile öğrencilerin görüşleri alınarak NVIVO 11Plus programı ile içerik analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda; tarihi diziler yoluyla öğrencilerin tarihi bilgi edindikleri, öğrenmeyi öğrenme süreçlerinde dizilerden etkilenecek tarihi konuları sorgulama ve araştırmaya başladıkları ortaya çıkmıştır. Özellikle tarihi bilgi edinmelerinde önemli bir rol oynadığı tespit edilen tarihi dizilerin senaryolarının tarihsel gerçekliğe uygun olarak hazırlanması önem taşımaktadır. Bunun yanında örgün eğitim kurumlarında öğrencilerin öğrenmeyi öğrenme becerisini geliştirmeye yönelik uygulamalı eğitim almaları sağlanmalıdır. Sosyal bilgiler ve tarih derslerinde bu beceriye de yer verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam boyu öğrenme, televizyon, tarihi diziler, tarih, informal (algın) öğrenme.

Abstract: In today's world, it can be said that mass media has started to have an effect upon our lives as it is improving day by day. Especially, TV provides in formal learning and in the same direction, historical TV series which are watched with interest convey a specific historical perception to the audience. The purpose of this research is examine the effects of historical TV series upon students' lifelong learning. In the qualitative part of the research, phenomenology design is used. 22 students are chosen using criteria sampling who watch historical TV series that serve the purpose of the research from a secondary school and a high school which are selected through easily accessible sampling. Afterwards, Content analysis is done with the data collected through a semi-structured interview form that is developed by the researcher. The students' opinions are taken with the structured interview form and the content analysis is done with NVIVO 11Plus program. As a consequence, it becomes obvious that students acquire historical knowledge through historical TV series and they search and question historical events in their process of learning how to learn. It is important that the scenarios of historical TV series which are determined to have a major part in students' acquiring historical knowledge should be in accordance with historicity. Besides, applied education should be provided to develop students learning how to learn skills in formal education institutions. This specific skill should be included in social studies and history lessons.

Keywords: Lifelong learning, television, historical TV series, history, informal learning.

¹ Bu araştırma birinci yazarın, "Tarihi Dizilerle Yaşam Boyu Öğrenme Algısı (Bartın İli Örneği)" adlı yayımlanmamış yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Çalışma, Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından desteklenmiştir (Proje No: 2016-SOS-CY-005).

²Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, cansukalcik@gmail.com

³ Doç. Dr.,Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, drfatmaunal@gmail.com

1. GİRİŞ

İnsan, doğumundan ölümüne kadar sürekli bir öğrenme sürecindedir. Yaşam boyu öğrenme, bilgiyi, beceriyi ve yeterlikleri iletme amacıyla kişisel, sivil, sosyal ve iş ile ilgili perspektiflerden yaşam boyunca yürütülen tüm öğrenme faaliyetleridir (Commission of the European Communities, 2006). Öğrenme yaşantı ürünü ve nispeten kalıcı izli davranış değişmesinin görülmesidir (Ertürk, 2013, 83). Bireyler örgün, yaygın eğitim kurumlarından bilgi ve beceri edinebildikleri gibi informal (algın) öğrenme ile de yaşamın içinde sürekli bir öğrenme içerisindedir. Görgeç'e (2013, 6) göre, informal öğrenme önceden belirli bir amaç gütmeyen gelişmiş öğrenmeler olup eğitim uzman kişiler tarafından verilmez. Bu süreçte istenilen davranışların yanında istenmeyen davranışlarda edinilebilir ve öğrenme genel olarak model alma ve gözlem yoluyla gerçekleşir.

İnformal öğrenmeler bireyin yaşamının içinde sürekli gerçekleşen öğrenmelerdir. Sosyal bilişsel teorinin öncüsü Bandura'ya göre, insanlar başkalarını gözlemleyerek bilgi, kural, yetenek, strateji, inanç ve yaklaşımlar edinebilirler. Ayrıca davranışlarını sorgulayıp uygunluğunu ve sonuçlarını da anlayabilirler. Buna göre iki çeşit öğrenme vardır. Doğrudan öğrenme, bireyin kendi yaptığı davranışlardan öğrenmesidir. Doğru kabul edilen ve başarılı görülen davranışlar, bellekte tutulur ve tekrarlanır (Senemoğlu, 2012). Bandura'ya göre gözlemleyerek öğrenme sadece bir insanın diğer insanı görerek taklit etmesi değil, çevredeki olayları bilişsel olarak işlemesiyle elde edilen bilgidir. Kişi öğrendiklerini taklit edebilir de etmeyebilir de (Senemoğlu, 2012, 216).

Sosyal öğrenme kuramı, televizyonun birey üzerindeki sosyalleştirme etkisini açıklamayı sağlarken medyada sunulan bazı imajların özellikle ergenler için dikkat çekici olduğu ve benzeri imaj ve davranışların ergenlerde öğrenme olasılığını artırdığı söz konusu bu süreçte gözlemleyerek öğrenme olduğunu açıklar (Perse, 2001, 190). Ekme teorisini öne süren Gabner ise televizyonun bireyin üzerinde verdiği bilgileri ekerek yetiştirdiğini belirtmekte ve bu yetişmenin bir anda olmasa da zaman içinde gerçekleştiğini söylemektedir (Erdoğan ve Alemdar, 1990; Ünür, 2013; Yaylagül, 2013). Televizyon aracılığıyla sunulan tarihi diziler tarihi daha ilginç bir hâle getirerek daha iyi anlatabilmektedir

Televizyondaki tarihi diziler insanların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor niteliklerin kazandırılmasını geçmiş ile bugün arasında bir bağ kurarak belli bir tarih bilincinin de oluşmasına etki etmektedir. Tarihi seriyal şeklinde olan televizyon dizilerinin özelliklerine bakıldığında; izleyiciyi ekrana bağlamayı ve bunun yanı sıra günlük yaşamı içinde de yer

etmeye başlamasını dizisellik yönüyle, tarihi karakterlerin canlılığı ve hafızada yer etmesi, birbiri içine geçmiş hikâyesi ve böylece çok karakterli yapısı, merak uyandırması televizyonun izleyiciye düşsel bir dünya sunabilmesi özelliklerine bağlıdır (Oktay, 2011, 3). Eğitim ve öğretiminde filmlerin kullanımı ilk sinema gösterimlerinin büyük ilgi görmesi üzerine başlamıştır ki tarihi filmlerin kullanımı öğrenen bireylere tarihi daha verimli ve zevkli hâle getirerek öğrenilmesini sağlar (Öztaş, 2014, 352).

Ferro'ya (2003) göre, “Bizim diğer insanları ya da kendimizi betimlememiz, biz çocukken öğretilen tarih bilgimizi yansıtır. Her birimiz için dünyanın ve geçmiş toplulukların keşfi olan tarih anlatımı değişen veya sabit düşüncelerimizi kucaklar, bu nedenle geçmiş hakkında bizim ilk sorgulamamızın izleri ve ilk heyecanlarımız silinmez bir şekilde aklımızda kalır.” Bu bağlam da televizyondaki tarihi dizilerden edinilen tarihi bilginde bireyin hafızasında yer ederken kendini ve içinde bulunduğu toplumu keşfedip sorgulamasını sağlayabilir

Bir film veya dizi izlerken filmin akışında yer alan nesnelere, varlıkların ve hareketlerin bütünselliğine biz de katılırız (Morin, 2005; Akt. Diken ve Laustsen, 2011, 32). Çünkü televizyon görsel ve işitsel bir kaynak olarak kullandığı efektler ve kurgusallığı ile ilgi çekebilmektedir. Tarihi diziler diğer tarihi kaynaklar ile karşılaştırıldığında tarihi daha ilginç bir hâle getirerek daha iyi anlatabilmektedir ki bu ilginçlik dizi ve filmlerin durağan olmayan yapısından kaynaklanmakta (Öztaş, Anıl ve Kılıç, 2013, 107) ve bu dizileri her yaşta her kesimden bireyler takip etmektedir. Kitle iletişim araçları ve özellikle yaygın olarak izlenen televizyondaki tarihi dizilerin yaşam boyu öğrenen bireylerde nasıl bir algı oluşturduğu da önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle tarihi dizilerin öğrencilerde informal öğrenme ortamlarında nasıl bir yaşam boyu öğrenim sağladığı araştırılması gereken bir konudur. Bu bağlamda çalışmanın amacı, tarihi dizilerin izlenme nedenleri ile öğrencilerin yaşam boyu öğrenme sürecinde öğrenmeyi öğrenme ve tarihi bilgilerine olan katkısını araştırmaktır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Fenomenolojinin felsefesi deneyimin kendisine ve bir şeyi deneyimin nasıl bilinçliliğe dönüştürdüğüne vurgu yapar ve deneyimin altında yatan temel yapıyı ya da gerçekleri

araştırmak için görüşmeler yapılır (Merriam, 2013, 24-25). Bu amaçla da araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Öğrencilerin izledikleri tarihi dizilerden yaşam boyu öğrenme sürecinde nasıl etkilendikleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklem seçiminde Bartın İli merkezindeki ortaokul ve ortaöğretim kurumlarından iki ortaokul ve iki ortaöğretim kurumu seçilmiştir. Daha sonra bu okullardan tarihi dizileri izleyen ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğrenciler ölçüt örnekleme yoluyla seçilerek ortaokul 8. sınıf öğrencilerinden 9 kişi ve ortaöğretim 12. sınıf öğrencilerinden 13 kişi olmak üzere toplam 22 öğrenciden oluşan örneklem belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme, araştırmada belli bir dizi ölçütü ya da araştırmacı tarafından belirlenen belli bir ölçütün kullanılması ile olan araştırma yöntemidir (Yıldırım, Şimşek, 2014, 140). Tarihi dizileri düzenli olarak izleyen 5'i kız 4'ü erkek olmak üzere toplam 9 ortaokul 8. sınıf öğrencisi ve 9'u kız 4'ü erkek olmak üzere toplam 13 ortaöğretim 12. sınıf öğrencisi araştırmanın nitel verilerinin toplandığı örnekleme oluşturmuştur.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada verileri toplamak için, onüç uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, hem sabit cevaplamayı, hem de ilgili konuda derinlemesine araştırmayı bir araya getirir. Bu görüşme modelinin, analizlerin kolayca yapılabilmesi, görüşülen kişiye kendini açık bir şekilde anlatabilme olanağı tanınması, ihtiyaç duyulduğunda derinlemesine bilgi elde etme gibi üstünlükleri bulunmaktadır (Büyüköztürk v.d., 2014, 152). Görüşmeler, gönüllü öğrenciler ile birebir ses kaydı alınarak ve her öğrenciye eşit süre hakkı tanınarak gerçekleştirilmiştir. Her öğrenci ile ortalama 30 dakikalık görüşme yapılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

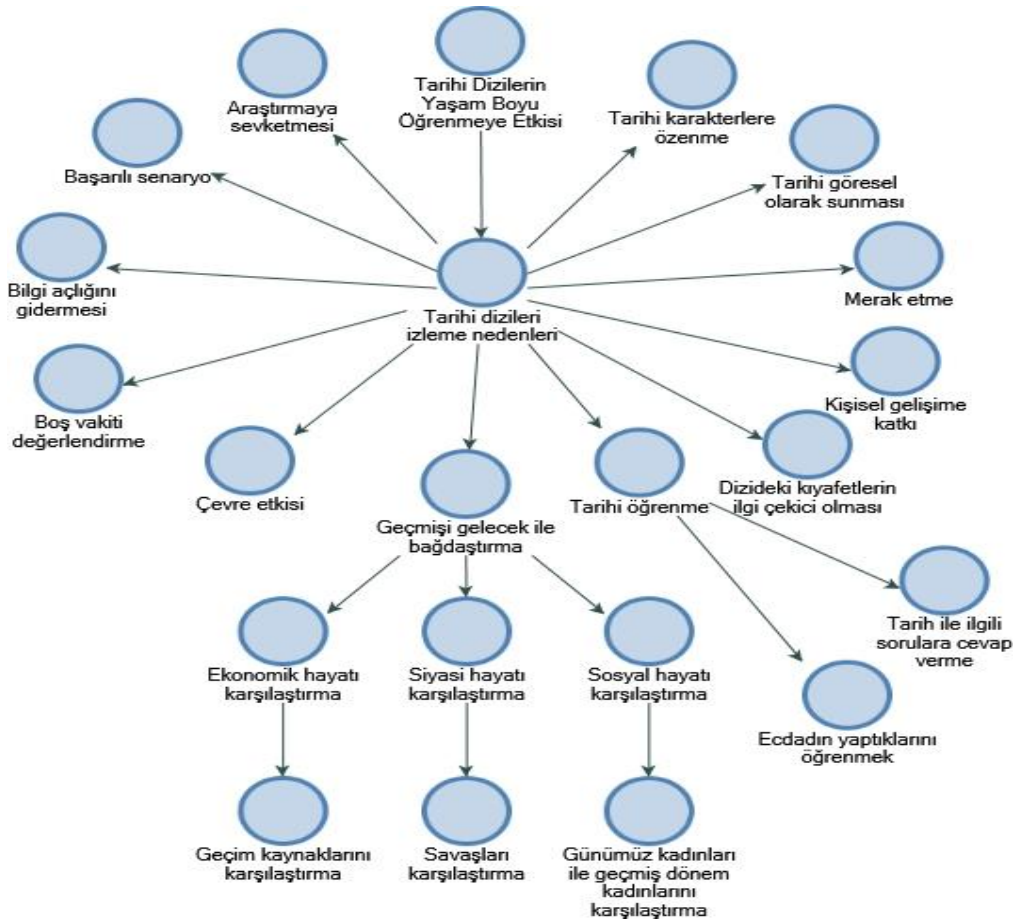
Araştırmada öğrencilerin görüşlerinden elde edilen veriler, Nvivo11 Plus paket programı kullanılarak içerik analizi ile çözümlenmiştir. Çalışmanın gizliliği açısından araştırmanın nitel kısmında, araştırmaya katılan ortaokulda öğrenim gören kız öğrenciler OK1, OK2..., erkek öğrenciler OE1, OE2... şeklinde kodlanmıştır. Benzer şekilde, ortaöğretimde (lise) öğrenim gören kız öğrenciler için LK1, LK2..., erkek öğrenciler için ise LE1, LE2... kodları kullanılmıştır. Analizde geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için tüm veriler analize dahil edilmiştir. Aynı zamanda farklı iki araştırmacı tarafından da kodlamaların yapılması istenerek farklı kişiler

tarafından yapılan kodlamalar karşılaştırılmıştır. Ortak görüş birliği sağlanan temalara göre yapılan kodlamalar ile araştırmanın bulguları hem şekil hem de tablo ile sunulmuştur. Bunun yanında betimsel analiz ile öğrenci görüşlerinden birebir alıntılar yapılarak yorumlar yapılmıştır. Cinsiyete ve sınıf düzeyine göre öğrenci görüşlerinde bir farklılığın olmadığı tespit edildiği için temalandırma tarihi dizileri izleme nedenleri, tarih bilgisi ve öğrenmeyi öğrenme şeklinde belirlenmiş ve veriler bütüncül bir yaklaşımla yorumlanmıştır.

3. BULGU ve YORUMLAR

3.1. Öğrencilerin Tarihi Dizileri İzleme Nedenleri

Öğrencilerin tarihi dizileri izleme nedenlerine ilişkin, öğrenci görüşlerinden elde edilen bulgular temalara ayrılarak Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Tarihi dizileri izleme nedenleri

Şekil 1’de görüldüğü gibi, öğrencilerin tarihi dizileri izleme nedenleri 12 farklı temaya ayrılmıştır. Bu temalardan “tarihi dizileri öğrenme” teması altında “tarih ile ilgili sorulara cevap verme” ve “ecdadın yaptıklarını öğrenmek” gibi iki alt tema yer almakta “geçmiş gelecekle bağdaştırma” teması altında “sosyal hayatı karşılaştırma”, “ekonomik hayatı karşılaştırma”, “siyasi hayatı karşılaştırma” gibi üç alt tema gelmekte ve diğer tarihi dizileri izleme nedenlerini ise “tarihin görsel olarak sunulması”, “boş vakti değerlendirme”, “çevre etkisi”, “kişisel gelişime katkı sağlaması”, “bilgi açlığını gidermesi”, “tarihi karakterlere özenme”, “araştırmaya sevk etmesi”, “dizideki kıyafetlerin ilgi çekici olması” olarak ortaya çıkmaktadır. Bu izleme nedenlerine ilişkin temaların frekans dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Tarihi dizileri izleme nedenlerinin frekans dağılımı

Tema Adı	f	Katılımcılar
1.Tarihi görsel olarak sunması	22	OE1, OK5,LE1, LK5,....OK9,LK13
2. Tarihi öğrenme	22	OE1, OK5,LE1, LK5,....OK9,LK13
2.1. Ecdadın yaptıklarını öğrenme	4	OE2, LK6, LE3, LK12
2.2. Tarih ile ilgili sorulara cevap verme	3	LK6, LE3, OK10
3. Geçmiş gelecekle bağdaştırma	2	LE1, LK8
3.1. Sosyal hayatı karşılaştırma	2	LE1, LK8
3.2. Siyasi hayatı karşılaştırma	1	LE1
3.3. Ekonomik hayatı karşılaştırma	1	LE1
4. Merak etme	7	LE2, LE3, OK9, LK12, LK6, OK7, LK8
5. Araştırmaya sevk etmesi	5	LE1, LE2, LK5 LK8, OK9
6. Kişisel gelişime katkı	5	LE4, LE2, OE3, LK5 ,OK6
8. Boş vakitleri değerlendirme	5	LE4, LE2,OE3, LK5, OK6
7.Bilgi açlığını gidermesi	2	LK11, OK5
9. Çevre etkisi	14	OK6, OE3, OK8, OE1, LE1, LK10, LK8, LE3, LE4, LK7, LK9, OE2, OE4, OK7
10. Dizideki kıyafetlerin ilgi çekici olması	3	LK7,OK5, LK8
11. Tarihi karakterlere özenme	2	LE3, OK10
12.Başarılı senaryo	2	LK7,LK8

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğrenciler tarihi dizileri izleme nedenlerini birden çok faktöre bağlamaktadır. Öğrencileri tarihi dizileri izlemeye yönlendiren nedenlerin başında “tarihi görsel olarak sunması” (22) gelmektedir. Bunun yanında tüm öğrencilerin “tarihi öğrenme” (22) nedeniyle tarihi dizileri izledikleri görülmektedir ki öğrencilerin tarihi öğrenme temasının altında yer alan cevaplarda dikkate alındığında “tarihi sorulara cevap verme”(3) ve “ecdadın yaptıklarını öğrenme”(4) ile birlikte tarihi öğrenme anlamında toplam 29 görüşün belirtildiği görülmektedir. Öğrenciler “geçmiş ile geleceği bağdaştırma” (2) nedeniyle tarihi dizileri izlediklerini belirtirken bu temanın altında “sosyal hayatı karşılaştırma” (2), “siyasi hayatı

karşılaştırma” (1), “ekonomik hayatı karşılaştırma” (1) temalarını belirterek geçmiş ile geleceği bağdaştırma anlamında toplam 6 görüşün ifade edildiği görülmektedir. Bu ifadeleri sırayla; tarihi “merak etme” (6), “tarihi konuları araştırmaya sevk etmesi” (5), “kişisel gelişime katkı sağlaması” (5), “tarihi bilgi açlığını gidermesi” (2), “boş vakitleri değerlendirme”(5),aile bireylerinin ve arkadaşlarının yönlendirmesiyle “çevre etkisi” (14), “dizideki kıyafetlerin ilgi çekici olması” (3), “tarihi karakterlere özenme” (2), tarihi dizilerin “başarılı senaryo”(1)izlemektedir.

Televizyonda yayınlanan tarihi dizileri izleme nedenleri genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin tarihi dizileri tarihi görsel olarak görmek istediği için izledikleri görülmekte ve tarihi konuları öğrenmek için izlediklerini belirtmektedirler. Buradan da anlaşılıyor ki tarihin diziler aracılığıyla sunulması öğrencilerin dikkatini çekmekte ve tarihi öğrenmelerine katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda tarihi dizilerin, geçmiş ile gelecek muhakemesini yapmalarını sağlaması öğrencileri tarihi dizileri izlemeye yönlendirmektedir. Öğrencilerin tarihi olayları merak etmesi, dizilerin tarihi araştırmaya yönlendirmesinden dolayı izlemeleri de dikkat çekicidir. Öğrenciler tarihi dizileri bilgi açlığını gidermek için izlediğini belirtmesi de ilgi çeken diğer bir noktadır. Genel olarak öğrencilerin dizileri bilgi edinme amaçlı izlediği söylenebilir. O’Connor (1988, 1201)’da eğitilmiş Amerikalıların bile önemli bir kısmının tarihlerinin çoğunu film ve televizyondan öğrendiğini belirttiği araştırma sonucu, öğrencilerin tarihi film ve dizileri tarihleriyle ilgili bilgi edinmek için izlemeleri sonucunu desteklemektedir.

Öğrencilerin ifadelerinden elde edilen bulgulara göre tarihi görsel olarak sunduğu için izledikleri görülmektedir. Öğrencilerden LE1 “Ben kitap okumayı pek sevmiyorum. Kitap okumak yerine tarihi dizi ve derslerden daha iyi öğreniyorum.” derken LE2 “Tarihi dizileri izleme sebepim kitap okumaktan yoksun olduğumuz için televizyon cazip geliyor o yüzden görsel olarak bir şeyler anlamak da hoşumuza gidiyor o yüzden tarihi dizileri izliyorum.” diyerek özellikle tarihi kitaplardan okumak yerine tarihi dizilerden izlemeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin hepsi tarihi öğrenmek için izlediklerini belirtmişler, öğrencilerden; OK8, OE4, LK10, LE1, LK9 “Tarihi dizileri, tarihi öğrenmek için izliyorum.” derken OK6, LE3 “ ... En azından eskiyi ecdadımı izlemek bana daha mantıklı geliyor bunları izlemek daha bir hoş oluyor.” demiş ve LK12 “... tarihimiz açısından bilinçlenmek için ecdadımız neler atlatıp bu duruma gelmişiz bunları öğrenmek için...” sözleriyle geçmişi ve atalarımızı öğrenmek,

bilinçlenmek amacıyla tarihi dizileri izlediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin görüşlerideğerlendirildiğinde, tarihi dizileri geçmişî öğretene ve görsel olarak sunan bir araç olarak gördükleri ve kitap gibi tarihi bilgi veren kaynaklar yerine tarihi görsel olarak sunduğu için tarih dizilerini izledikleri söylenebilir. O'Connor (1987, 6) çalışmasında, D. W. Griffith'in, on yıl içinde tüm öğrencilerin kitaplarını okumaktan çok sinema izleyerek tarihlerini öğrenebileceğini öne sürdüğünü belirtmiştir.

Öğrenciler tarihi dizileri izleme nedenlerinin bir diğereinin çevre etkisi olduğunu belirtirken LK10, LK8 ve LE3 "...babamın çok etkisi oldu hep babamla izliyoruz babam izleyince benim de çok izleyesim geliyor." LK9 "...ablama sayesinde başladım izlemeye..." OE2 "...Dedem eski zamanları canlandırdığı için onu çok istiyordu Ben de onun sayesinde izlemeye başladım." diyerek dizi izlemelerinde aile bireylerinin etkili olduğunu ifade etmişleridir.

Öğrenciler dizi izlemelerinde etkili olan bir diğere etkenin merak etme olduğunu belirtmiş, öğrencilerden OK9, LE2 "...ben Muhteşem Yüzyıl'ıda izlemiştim sonrasındakini merak ettiğim için kendim izledim." ifadesiyle tarihi dizilere olan merakın ve dizilerde sunulan tarihin gerçek tarihle olan ilgisini merak ettikleri için izlediği görülmektedir.

Öğrenciler dizileri tarihi konuları araştırmaya sevk ettiği için izlediklerini belirtmiş, öğrencilerden LE2 "... tarihi diziler olumlu ve olumsuz yönleri de olsa ben izleme taraftarıyım. Çünkü oradan araştırıp öğreniyorum, okulda işlediğim birçok şeyden daha çok kalıcı oluyor." ve LK8, LK5 "Mesela böyle bir olay olmuş mu diye kendim araştırıyorum, birebir örtüşme de benzer oluyor o dizileri daha çok seviyorum." demiştir. Öğrencilerin tarihi dizilerin olumlu veya olumsuz yönlerinin farkında oldukları ancak dizi izlemenin onları tarihi sorgulamaya ve araştırmaya yönlendirdiği hatta okuldaki öğretilen tarih derslerinden daha kalıcı olduğu söylenebilir. Bu noktada O'Connor (1987, 7) çalışmasında, duyarlı öğretmenlerin dersin içine bu tarihi dizileri dahil ettiğinde ve düzgün bir şekilde işlediğinde, film ve televizyon analizine dayalı derslerin tarih öğretiminin etkinliğini arttırabileceğini belirtmiştir.

Öğrencilerden LE4, LE2 "...tarihidizileinr bana bir şeyler katacağına inanıyorum, boş vakit geçirmektense onları çok izleyip kendimi geliştiriyorum." derken OE3, LK5 "...bana katkı sağlayabilecek dizileri takip etmeye çalışıyorum. Mesela Diriliş Ertuğrul var. Ona bakmaya çalışıyorum." demiş ve bunu destekler nitelikte OK6 "... bana katkısı oluyor..." demiştir. Buradan da anlaşılmaktadır ki öğrenciler tarihi dizileri izlemeyi zaman kaybı gibi görmemekte ve aksine kendi kişisel gelişimlerine katkı sağlayacağına inanmaktadırlar.

Öğrencilerden LE1 ve OK7 tarihi dizileri izleme nedenlerinden birinin de geçmiş ile geleceği bağdaştırmak istemelerinin olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerden LE1 “...gelecekte nasıl bir tarih olmasını nasıl bir şey olması gerektiğini belirliyorum ve geçmişi gelecekle karşılaştırıyorum.” derken OK7 “...Tarih ile alakalı karşılaştırıyorum.” diyerek tarihi diziler aracılığıyla geçmiş olgu ve olaylarla günümüzü karşılaştırabilme olanağı bulduklarını belirtmişlerdir. Böylece dizileri geçmişteki sosyal, ekonomik, hayatı öğrenmek ve mukayese yapmak nedeni ile izledikleri söylenebilir.

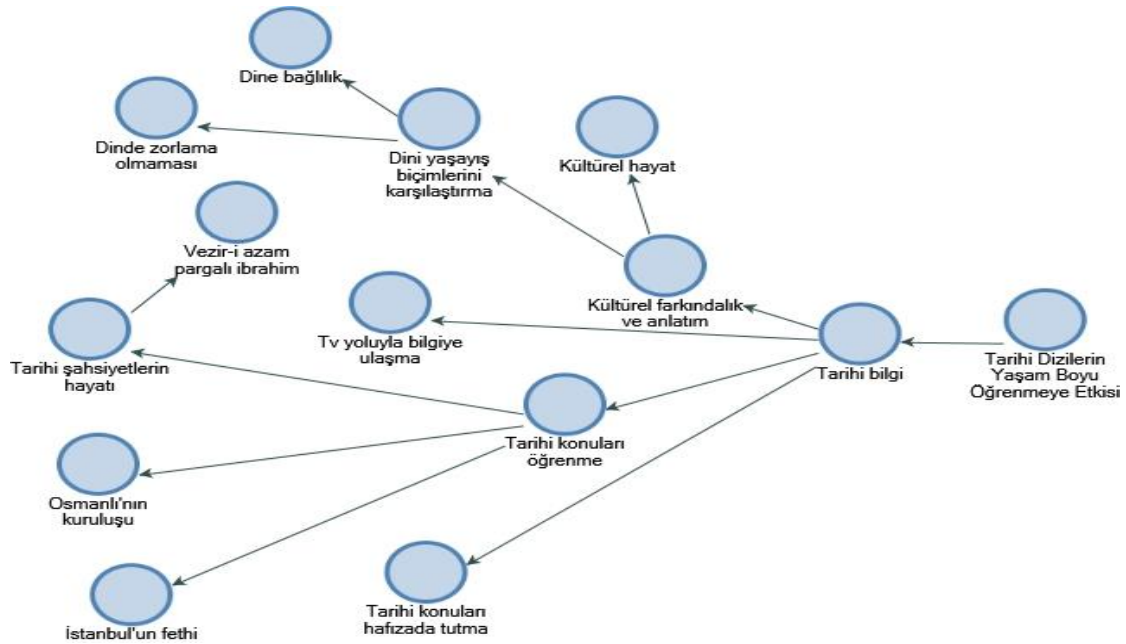
Öğrenciler dizilerde örnek karakterler olmasından dolayı da takip ettiklerini belirtmiş, bunlardan LE3 “... tarihi diziler çok ilgimi çekiyor tarih de örnek olan kişiler çok başarılı onları takip etmek çok hoşuma gidiyor...” derken OK10 “...tarihe ilgim var tarihteki toplumsal sosyal ilişkiye özeniyorum ondan izliyorum.” diyerek bunu belirtmiştir.

İki öğrenci ise tarihi dizilerin senaryosunu beğendikleri için izlediklerini şöyle ifade etmişlerdir; LK7 “...iyi oyuncularını ilk önce başarılı olduğu için izliyordum ve konusu tabii ki tarihi için daha sonra senaryosu vesaire çok başarılı buldum ve devam ettim izlemeye...” derken LK8 “...konu açısından da oyuncular açısından da...” diyerek belirtmiştir.

Öğrencilerin görüşlerinden tarihi dizi izleme nedenlerine ilişkin bulgulara göre; öğrenciler tarihi dizileri en çok tarihi görsel olarak sunması ve tarihi öğrenme aracı olarak dizilerden yararlanmak istemeleri olduğu anlaşılmıştır.

3.2. Tarihi Dizilerin Tarih Bilgisine Katkısı

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre, tarihi dizilerin tarih bilgisine katkısına ilişkin bulgular temalara ayrılarak Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Tarih bilgisi

Şekil 2’de görüldüğü gibi tarih bilgisi dört temaya ayrılmıştır. Bu temalarda kendi içinde alt temalara ayrılmaktadır. Bu temalardan “tarihi konuları öğrenme” teması kendi içinde “Osmanlı’nın kuruluşu”, “Tarihi şahsiyetlerin hayatı” ve İstanbul’un fethi” gibi öğrencilerin söylemlerinden örnek olarak seçilen tarihi konulardan, üç temadan oluşurken, “tarihi hafızada tutma”, “televizyon yoluyla bilgiye ulaşma” ve “kültürel farkındalık ve anlatım” teması kendi içinde iki alt temaya “kültürel hayat”, “dini yaşayış biçimlerini karşılaştırma” ayrılmıştır. Bunların frekans dağılımları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Tarih bilgisi temasının frekans dağılımı

Tema adı	f	Katılımcılar
1. Tarih bilgisi	22	OE1, OK5,LE1, LK5,...OK9,LK13
1.1. Tarihi konuları öğrenme	13	OK10, LK6, LK7, LK12, LK8, OK5, OK9, LE1, LE3, LE4, OE2, LK11
1.1.1.Osmanlı’nın Kuruluşu	9	LE3, LE4, OK10, LK6, LK7, LK12, LK8, OK5, OK9
1.1.2.Tarihi şahsiyetlerin hayatları	3	LK12, OE2, LK11
1.1.3.İstanbul’un fethi	1	LE1
1.2. TV yoluyla bilgiye ulaşma	6	LE1, LE2, OE3, LK5, KL8, OK5
1.3. Tarihi konuları hafızada tutma	13	LE1, LE2, LE3, OK10, LE4, LK6, LK7, OK8, LK8, LK9, LK12, OE1, OE3
1.4. Kültürel farkındalık ve anlatım	4	LE1, LK7, OE3, OK10
1.4.1. Kültürel hayat	3	LK7, OE3, OK10
1.4.2.Dini yaşayış biçimlerini karşılaştırma	1	LE1

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan tüm öğrenciler tarihi dizilerden “tarih bilgisi” (22) edindiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bulgulara göre,

“tarihi konuları öğrenme” (13) temasının altında “Osmanlı’nın Kuruluşu”(9), “Tarihi şahsiyetlerin hayatları”(3), “İstanbul’un fethi”(1) yer almaktadır. Onu sırasıyla “TV yoluyla bilgiye ulaşma”(6), “Tarihi konuları hafızada tutma”(13), “Kültürel farkındalık ve anlatım”(4) izlemektedir. “Kültürel farkındalık ve anlatım”(4) temasının altında “Kültürel hayat”(3) ve “Dini yaşayış biçimlerini karşılaştırma”(1) yer almaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerden tarihi diziler yoluyla tarihi öğrendiğini belirten OK10 “...Kayı obasının oradan oraya gittiğini bilmiyordum... göçtüğünü tam olarak bilmiyordum. Yani Halep’i falan göçebe gittikleri güzergahlarını öğrendim.” derken LK6 “...Devlet haline geldik.Beylikten devlete geçiş sürecinde öğreniyorum,sadece bunu değil de nasıl devlet haline getirmek için çalıştıklarını ne gibi sorunlar yaşadıklarını öğreniyorum.” demiş, öğrencilerden LK12 “Ertuğrul Gazi mesela bunun hakkında çok bilgiye sahip değildim, Abdulhamit Han hakkında pek bilgiye sahip değildim, nasıl kişilikler olduğunu falan öğreniyorsun genelde...” diyerek tarihi diziler sayesinde özellikle bazı tarihi karakterleri öğrendiğini belirtmiştir.

Öğrencilerden LK8 “...Osmanlıyı, Osmanlı’dan önceki tarihi yaşayışları öğrenmenize katkıda bulunuyor, kültürümüzü attırıyor.” ve OK5 “Abdülhamid Hanı diziler sayesinde merak ettim. Böylelikle bilgi sahibi olmuş oldum.” diyerek tarihi dizilerden merak ederek ilgi duymuşlar ve özellikle Osmanlı’nın kültürünü ve tarihe yön vermiş karakterleri öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerden tarihi filmlerin tarihi karakterlerin hayatlarını öğrenmelerine katkısı olduğunu söyleyen LE1 “...Kanuni’nin zamanında Veziri Azam olan Pargalı İbrahim Paşa onu bilmiyordum, onu öğrenmiş oldum, filmde en başından nasıl yükseldiğini gördüm. Doğru veya yanlış ne sebeple öldüğünü gördüm. Kanuni’nin yerine koymuş kendini bu şekilde bazı birkaç kişinin daha şimdi hatırlamadığım isimlerin duymadım daha önceden ama filmde öğrendiğim şeyler oldu.” demiş ve tarihi kaynaklarda her yerde bulamayacağı önemli karakterlerin hayatlarını diziler aracılığıyla öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Televizyon yoluyla bilgiye ulaştığını söyleyen LE4 “...Kesinlikle her hafta bir şeyler öğreniyorsun izlediğimiz bir şeyin doğru mu yoksa yanlış mı yansıttığını öğrenmek için illaki araştırma gereği oluyor hem onaylıyorum hem de doğruysa tarihe bir şeyler katmış oluyorum. Bu şekilde tarih bilgimi geliştirmiş oluyorum.” diyerek haftalık yayınlanan tarihi diziler sayesinde her hafta yeni bir şeyler öğrendiğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan ve tarihi diziler sayesinde tarihi olayları hafızasında daha iyi tutabildiğini belirten LE1 “Orada kurulduğunda bunlara yardım eden bir kale var, burayı kuşatmak için

saldıracağız. Osman Bey de diyor. Biz saldırmayalım önce siz saldırın... Mesela aklımda kaldı daha önce bilmediğim bir şeyi öğrenmiş oldum.” derken LE3 “...Filinta’yı çok izliyordum o zamanki olaylar padişaha yapılan birkaç suikast falan bunları zaten okumuştum, orada izleyince daha çok aklımda kaldı. Çünkü o zaman hem görsel hafıza hem işitsel hafıza olayın içine girdiği zaman daha etkili bir olay oluyor. Sadece okulda okuduğumuz zaman sıkıcı da bulabiliyorsun, ama oradayken hem bir aile ve arkadaş ortamıyla izliyorsun. Aklımda kalıyor,ertesi gün bunu arkadaşım ile tartıştığımız zaman hafızana daha çok yer ediyor. Bu yüzden daha etkili ve kalıcı olduğunu düşünüyorum.” diyerek tarihi dizilerin olayları işleyiş biçimlerinden etkilenecek daha iyi hafızalarında yer ettiğini ve hatta akranlarıyla bu konuları tartıştıklarını belirtmişlerdir.

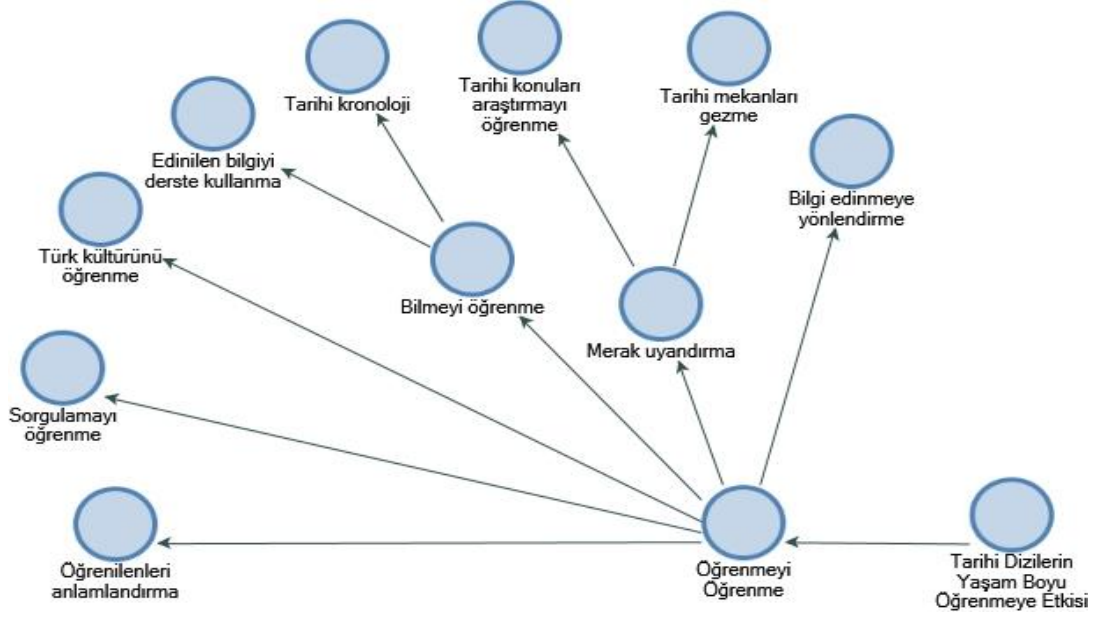
Araştırmaya katılan öğrenciler televizyon aracılığı ile tarihi öğrenmenin etkilerinden bahsederken LE1 “...bence televizyondan izleme ailece izleriz öğreniriz.” LE2 “...kitap okumayı sevmediğim için tarihi dizileri izliyorum görsel anlatım olduğu için öğreniyorum. Türk Milleti olarak televizyona bağlıyız, video olsun film olsun bu tür şeylerle anlatıldığı zaman eminim ki daha iyi anlayacağımı düşünüyorum. Böyle serisi olan bölüm bölüm olan bir şey olduğu zaman gerçekten anlamlı olacağını düşünüyorum.” diyerek toplum içindeki kitap okuma oranının düşük olmasından ancak aynı zamanda çoğu insanın televizyona bağımlı olmasından dolayı tarihi diziler sayesinde en azından bazı şeyleri öğrenen insanlar olduğunu belirtmişlerdir. Bu anlamda O’Conner (1987) tarihi film odaklı bir ders hazırlamak için oldukça fazla zaman gerektiğini, ancak dersin içine tamamen dahil edildiğinde ve duyarlı öğretmenler tarafından düzgün bir şekilde işlendiğinde, film ve televizyon analizine dayalı derslerin tarih öğretiminde daha etkili olduğunu belirtmektedir.

Öğrencilerden tarihi dizilerin kültürel farkındalık oluşturduğunu söyleyen LK7 “Hürrem’in harem hayatı vesaire insanlar Osmanlı padişahların hep zevk içinde sefa içinde yaşadığını zannediyorlar. Sarayların böyle herkesin istediğinin olduğu halkın sefalet çektiği ama aslında sultanların ne kadar zengin olsa bile halkı için devir hazinesini kullanan birçok hükümdar var. Zaten Süleyman döneminde en fazla hazinemiz olduğu dönem yani onu çok farklı lanse edebiliyorlar. O yüzden olumsuz sonuçlar doğuruyor diye düşünüyorum ve Avrupa’da Osmanlı böyle Türkler böyle diyor olabilir, ama mesela halkın hep bir arada olması ortaya çıkarılsa... biraz günümüz ile de alakalı günümüzdeki olaylarla da bence biraz alakalı onlar da tarihte gerçekten zorlukların olduğu Türklerin yılmadan kararlı olduklarını sürekli mücadele ettiklerini İslam’ın bu konuda çok iyi yer aldığını diğer devletler tarafından Haçlılar olsun işte Moğollar olsun bunları görmesi gerekiyor ve bunlar olumsuz sonuçlar bence.” diyerek dizilerle olumsuz bir boyut kazandırıldığını belirtmiştir. Öğrenciler tarihi dizilerdeki bazı bölümlerin popüler

kültürün de bir ürünü olduğunu düşünmekte ve bu durumun gerçek tarihi olayların televizyona ya da seyirciye aktarımını zorlaştırdığını ortaya çıkarmaktadır.

3.3. Tarihi Dizilerin Öğrenmeyi Öğrenmeye Katkısı

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre tarihi dizilerin öğrenmeyi öğrenmeye katkısına ilişkin bulgular temalara ayrılarak Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Öğrenmeyi Öğrenme

Şekil 3'te görüldüğü gibi yaşam boyu öğrenme becerilerinden olan öğrenmeyi öğrenme teması altı ana temadan oluşmaktadır. Bu temalardan “bilmeyi öğrenme” teması “edinilen bilgiyi derste kullanma”, “tarihi kronoloji” gibi iki alt temaya ayrılmıştır. “Merak uyandırma” teması, “tarihi konuları araştırmayı öğrenme”, “tarihi mekânları gezme” gibi iki alt temaya ayrılmış, bu temaları “sorgulamayı öğrenme”, “bilgi edinmeye yönlendirme”, “öğrenilenleri anlamlandırma” gibi temalar izlemiştir. Bu temaların frekans dağılımları Tablo 3'te gösterilmiştir

Tablo 3. Öğrenmeyi öğrenme temasının frekans dağılımı

Tema adı	f	Katılımcılar
1. Öğrenmeyi öğrenme	22	OE1, OK5,LE1, LK5,...OK9,LK13
1.1. Merak uyandırma	22	OE1, OK5,LE1, LK5,...OK9,LK12

1.1.1.Tarihi yerleri gezme	12	LE3, OK5,LK10, LE3, LK5, LK7, LK11, LK12, OE1, OE2 , OE3, OE4
1.1.2.Tarihi konuları araştırma	9	LE3, LE4, LK5, LK11, LK6, OE3, LK12, OE4, OK5
1.2. Bilmeyi öğrenme	11	LE1, OK9, LK9, OE1, OE3, OK7, LK6, LK10, OK6, OK8, OK9
1.2.2. .Edinilen bilgiyi derste kullanma	9	LK9, OE1, OE3, OK7, LK6, LK10, OK6, OK8, OK9
1.2.1. Tarihi kronoloji	2	LE1, OK9
1.3. Bilgi edinmeye yönlendirme	10	LK7,
1.4. Sorgulamayı öğrenme	4	LE2, LE3, OE2, LK8
1.5.Türk kültürünü öğrenme	3	LK7, OK9, OK5
1.6. Öğrenilenleri anlamlandırma	3	LE2, LK12, OE2

Tablo 3’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan tüm öğrenciler tarihi diziler sayesinde öğrenmeyi öğrendiklerini belirtmişlerdir. “Öğrenmeyi öğrenme” (22) teması “Merak uyandırma” (22), “Tarihi yerleri gezme” (12), “Tarihi konuları araştırma”(9), “Bilmeyi öğrenme” (11), “Edinilen bilgiyi derste kullanma” (9), “Tarihi kronoloji”(2), “Bilgi edinmeye yönlendirme” (10), “Sorgulamayı öğrenme” (4), “Türk kültürünü öğrenme” (3), “Öğrenilenleri anlamlandırma” (3) alt temalarından oluşmaktadır. Öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bulgulara göre, tamamının tarihi diziler sayesinde yaşam boyu öğrenme kavramının temelinde bulunan öğrenmeyi öğrendikleri görülmektedir.

Öğrencilerden LE2 “...Tarih öğrendiğim şeyler aslında şu şekilde oluyor film de merak ediyorum. Bir sonraki bölümde ne olacak diye fragman çıkmadan yeni bölümü görmeden bakıyorum okuyorum veya bu filmin sonu nasıl bitecek diye bundan sonraki padişah kim diye internette araştırıyorum mesela...” derken tarihi dizilere olan merakının onu farklı kaynaklarda tarihi araştırmaya yönlendirdiğini ortaya koymaktadır ki öğrencilerden LK7 “...dizinin devamında neler oluyor kaç kişi yaralandı, öldü, kim kime galip geliyor gerçekten araştırdığım oluyor. Çünkü merak ediyoruz onun devamında da bir araştırmak gerekiyor.” diyerek bu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerden LE1 “...babamla konuşuruz sürekli Diriliş Ertuğrul dizisini izliyor tartışıyoruz, en son dizide ne oldu falan şeklinde soruyoruz birbirimize...” ifadesinden hareketle dizilerde işlenen tarihi olgu ve olayların sadece öğrencilerin değil yetişkin aile bireylerinin de tarihe ilgi duymasına ve muhakeme yapmasına sebep olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrenciler tarihi dizilerin okuldaki tarih derslerine de yardımcı olduğunu belirtmişler; öğrencilerden LK9 “...hatta izliyorsun daha sonrada derslerde karşımıza

çıktığında iyi oluyor.” derken OE1 “...tarih derslerinde falan onlarla ilgili konular işliyoruz, onlara yardımcı oluyor hem konuyu daha iyi öğreniyorum yani dersler daha eğlenceli oluyor böyle olunca bildiğim için...” demiş izledikleri ve öğrendiklerini derslerde kullandıklarını hatta sınavlarda karşılaştıkları soruların cevaplarını tarihi diziler sayesinde daha kolay verdiklerini, dersteki konulara aktif katılabildiklerini belirtmişlerdir. Stradling’e (2003, 23) göre, öğrenciler daha önce küresel anlamda tüm dünyayı ilgilendiren birçok güncel olayı kitle iletişim araçları arasından özellikle televizyon aracılığıyla edindikleri bilgileri sınıf ortamında da kullanırlar. Stradling’in bu görüşü çalışmanın bulgularını da desteklemekte, öğrenciler televizyondaki tarihi dizilerden edindikleri tarihi bilgiyi sınıf içinde de kullanabilmektedirler.

Araştırmaya katılan öğrencilerden tarihi dizilerin tarihi yerlere olan ilgilerini artırdığını ve daha çok tarihi yerleri gezdiklerini ifade eden LE3, OK5 ve LK10 “Tarihi mekanlara karşı olan ilgim arttı.” derken öğrencilerden LK5 “...Mesela bir yere gitmek için de tarihi bir mekân gördüğümüzde kim tarafından hangi şartlar altında yapıldığı aklımıza gelebiliyor. O yüzden etkisi oluyor mesela” diyerek dizilerdeki tarihi yerleri gezerken zihninde canlandırma yapabildiğini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrenciler tarihi dizilerdeki bilgiyi farklı yerde de kullandıklarını söylemişler ve OK6 “...Hatta Filinta izlediğim birkaç bölümde sınava çalışırken akılda kalan bölümler oldu hâlâ aklımda.” derken OK8 “... dizi izledikten sonra tarih dersinde hocamız o zamanlarda olan konuları işlediği zaman oradan aklımda kalanlarla cevap verebildim.” diyerek tarihi dizilerden edindiği bilgi ile tarihi sorulara cevap verdiğini belirtmiştir. Öğrencilerden OK9 “...bilgi yarışmasında bu tarz bilgi çıktığında hemen bilebiliyorum söylüyorum mesela okulda test çözüyorum test çözerken de şöyle bir sebepten dolayı bunu yapmış diyebiliyorum izlediğimde gördüğüm için biliyorum.” demiş ve farklı zamanlarda farklı ortamlarda karşılına çıktığında o konu ile ilgili bildiklerini hatırlamalarını sağladığını ve öğrendikleri bilgileri farklı yerlerde kullanabildiklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrenciler tarihi diziler ile tarihi sorgulamayı öğrendiklerini dile getirmişlerdir. Öğrencilerden LE2 “Bilmediğim şeyleri sorguluyorum internete yazıp öğreniyorum.” derken LK8 “...Mesela keşke bu şeyi yapmasaydı savaşlar falan olduğu için işte şey diyorum. Keşke onu öldürseydi ve bırakmasaydı. Çünkü diğer aşamalarda zararları oluyor. Daha çok hani böyle onları tenkit ediyorum.” demiş ve sorgulamayı öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Tarihi dizilerin kendilerinde bir kültür oluşturduğunu özellikle Türk kültürü hakkında birçok şey öğrendiklerini LK7 "...tarihteki olayı bir kere şimdi okuduğumuzda izlediğimiz arasındaki fark olduğu için okunan şey de hani çok fazla gözümde canlanıyor belki ama biz de mesela yemek yiyiş tarzları, yaşayış tarzları, ev ortamlarını görüyor ve biliyoruz bize tarihimizi öğrenmede daha etkili oluyor bu tarz şeyler diye düşünüyorum yani o yönde etkiliyor" demiştir.

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, tarihi dizilerden tarihi olayları ve şahsiyetleri öğrenebildikleri, televizyonun eğlenceli yapısı gereği sıkılmadan dizileri takip ettikleri ve tarihi olay ve olguları sorgulayarak araştırdıkları, ayrıca bu okul dışı öğrenmelerini de sınıf içine ve sınavlarına dahi aktardıkları yani öğrenmeyi öğrendikleri görülmektedir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada ortaokul 8. sınıf ve ortaöğretim 12. sınıf öğrencilerinin cinsiyete ve sınıfa göre herhangi bir farklılık bulunmadığı için, karşılaştırmalı içerik analizi yapılmamıştır. Görüşme yapılan toplam 22 öğrencinin de, televizyonda yayınlanan tarihi dizilerden tarihsel düşünme, tarih bilgisi, öğrenmeyi öğrenme ve tarih bilinci boyutunda etkilendiği görülmüş ve buna göre araştırma bulguları değerlendirilmiştir. Teknolojinin hızla gelişmesi ve dolayısı ile kitle iletişim araçlarının insanlar arasında yaygınlaşmasıyla televizyon ve televizyon programları adeta tüm bireylerin hayatında bir dokunuş bırakmakta, böylece izler kitleyi tesiri altına alabilmektedir. McLuhan "*Artık yolcu yoktur, herkes mürettebattır!*" (Akt. Altun, 2015, 389) ifadesiyle anlattığı bu durum medya okuryazarlığının önemini vurgularken okuyucuların yazar, seyircilerin yapımcı, dinleyicilerin seslendiren oldukları bir zamanı da göstermektedir (Altun, 2015, 405). Yapılan çalışmada tarihi dizilerin yaşam boyu öğrenme sürecinde tarih bilgisi veren birer kaynak gibi görüldüğü ve öğrencilerin öğrenmeyi öğrenme becerisine katkıda bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin tarihi dizileri izlemelerinin önemli bir nedeninin, tarihi görsel-işitsel olarak sunması olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Öztaş (2014,297)'a göre ise tarihi konuların kurgusal bir yapı ile birlikte gerçek yaşananların birleştirilip film veya diziler yoluyla görselleştirilerek sunulması öğrencilerin tarihe duyduğu ilgiyi arttırdığı gibi tarih dersini de sevmesini sağlayacaktır. Tarihi dizilerin diğer bir izlenme nedeni çevre etkisidir. Çünkü öğrenciler gerek aile büyüklerinden gerekse arkadaşlarından etkilenerek dizileri izlediklerini belirtmişlerdir. Araştırmada, tarihi dizileri ortaokul ve lise öğrencilerinin yanında, yetişkin bireylerinde (ebeveynlerin) izledikleri, etkilendikleri ve bu dizileri tarihi birer kaynak gibi

görüp önerdikleri tespit edilmiştir. Kocadaş (2004, 131), bugün eğitim kurumları yanında kitle iletişim araçlarının da bireyin eğitilmesi noktasında önemli bir yer ettiğini ve gençleri etkilediğini belirtmektedir.

Dizi de gösterilen sahneler ve efektler öğrencilerin hoşuna gitmekte ve tarihi yerlere olan ilgilerini artırmaktadır. Öğrencilerin seyrettikleri tarihi yerleri gezme ihtiyacı hissetmesi ve gezdiği yerler, camiler, türbeler, saraylar vb. hakkında diziler aracılığıyla bilgi sahibi olması, gezilen tarihi mekânları zihinlerinde anlamlandırmalarına etki ettiğini göstermektedir. Ünal ve Kalçık (2016) yaptıkları çalışmada, tarihi dizileri metafor yoluyla incelemişler ve öğrencilerin tarihi dizileri tarihi bir kitap gibi görüp gerçek olduğunu düşündüklerini ve onları zaman makinesi gibi geçmişe götürdüğünü düşündükleri sonucuna ulaşmışlardır. Harper'ın (2000) "Görmek inanmaktır." (Akt., Çulha Özbaş, 2015, 209) sözü de bunu göstermektedir ki öğrencilerin aklında oluşan tarihi mekân algısı dizide gördükleriyle şekillenmekte ve bu yerlere karşı ilgi duymasını sağlamaktadır.

Öğrencilerin, tarihi dizilerdeki tarihi olay ve şahsiyetleri merak ederek sorgulamaları ve araştırmaları dizide sunulan bilginin doğruluğunu eleştirmeleri, aynı zamanda gösterilen tarihi bölümlerin birey tarafından öğrenilmesini sağlamakta ve böylece izleyiciler gerek etraflarındaki kişilere, uzmanlara sorarak gerek internet ve tarihi kaynaklara bakarak doğru bilgi edinme yollarını aramaktadırlar. Dizilere olan merak öğrencileri tarihi kaynaklar okuyup araştırarak bilgi edinmeye yönlendirirken, tarihi dergilere bile üye olmalarında etkili olmaktadır. Öztaş (2008) yaptığı tarih öğretimi ve filmlerle ilgili çalışmasında,tarihi filmlerin 11.sınıf öğrencilerinin başarıları üzerindeki etkisini belirlemeye çalışmış ve tarihi filmlerin tarih öğretiminde olumlu bir etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer olarak (Kalçık ve Kalçık, 2016, 170) yaptıkları "tarih derslerinde aktif ve öğrenci merkezli anlayışa ilişkin öğretmen görüşleri" başlıklı çalışmasında da tarihi dizi izleyen öğrencilerin tarih derslerine de aktif katıldıklarını ve tarihi konularını sorguladıkları bu filmlerin izlenmesinin öğretmenler tarafından öğrenciye verilen sorumluluklar arasında yer aldığı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda özellikle öğrencilerin tarihi bilgi edinmelerinde önemli bir rol oynadığı tespit edilen tarihi dizilerin senaryolarının tarihsel gerçekliğe uygun olarak hazırlanması önem taşımaktadır. Bunun yanında örgün eğitim kurumlarında öğrencilerin öğrenmeyi öğrenme becerisini geliştirmeye yönelik uygulamalı eğitim almaları sağlanmalıdır. Sosyal bilgiler ve tarih derslerinde bu beceriye de yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Altun, A. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde sosyal medya. *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi*. (Editör: Ahmet Şimşek, Selahattin Kaymakçı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, E, Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2014). *Bilimselaraştırmayöntemleri*. (17.Basım). Ankara; PegemAkademiYayıncılık.
- Commission of theEuropeanCommunities (2006). *Adult Learning: It Is NeverTooLatetoLearn*. Brussels. [http://europa.eu/legislation_] Erişim tarihi: 12.01.2016.
- Çulha Özbaş, B. (2015). Okul dışı tarih öğretiminde tarihsel alanlar. *Tarih Nasıl Öğretilir*. (3. Basım). (Editör: M. Safran). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Diken, B. ve Laustsen, B. C. (2011). *Filmlerle Sosyoloji* (2. Baskı). (Çev. S. Ertekin). İstanbul: Metris Yayınları.
- Erdoğan İ. ve Alemdar K. (1990). *İletişim ve toplum, kitle iletişim kuramları tutucu ve değişimci yaklaşımlar*. (1. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde Program Geliştirme* (6.Baskı). Ankara: Edge Akademi.
- Ferro, M. (2003). *TheUseandAbuse of History: Or How thePast is TaughttoChildren*. Londonand New York: Routledge.
- Görgeç, İ. (2013). Program geliştirmede temel kavramlar. *Eğitimde program geliştirme kavramlar yaklaşımlar* (2.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kalçık, F. ve Kalçık, C. (2016). Tarih derslerinde aktif ve öğrenci merkezli anlayışa ilişkin öğretmen görüşleri. *4. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Yayınlanmış Bildiri Kitapçığı. 158-172.
- Kocadaş, B. (2004). Kitle iletişim araçları eğitim ilişkisi. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, IV (2), 129-135.
- Merriam, B. S. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (3. Basım). (Çev. F. Koçak Canbaz, M. Öz., S. Turan). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- O'Connor, J. E. (1987). TeachingHistorywith Film andTelevision. Discussions on Teaching. *AmericanHistoricalAssociation*, Washington, DC 20003.
- O'Connor, J. E. (1988). History in images/images in history: Reflections on theimportance of film andtelevisionstudyfor an understanding of thepast. *TheAmericanHistoricalReviewof Sociology*, 93 (5), 1200-1209.
- Oktay, T. (2011). Televizyon, diziler ve Türk toplumu. *Türk Yurdu Dergisi*, 100 (213).

- Öztaş, S. (2008).Tarih öğretimi ve filmler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2 (16), 543-556.
- Öztaş, S. (2014). Tarih derslerinde filmlerin kullanımı. *Tarih Nasıl Öğretilir*. (Editör. M. Safran).İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Öztaş, S., Anıl, K. N. ve Kılıç, B. (2013). Tarihi film veya tarihi dizilerin tarihe ilgiyi artırmada etkisine ilişkin MYO öğrencilerinin görüşleri. *Electronic Journal of Vocational Colleges- Aralık UMYOS Özel Sayı*, 107-120.
- Perse, E. M. (2001). *Media effects and society*. London:Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.[Bkz:<https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=IjqRAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=%22media+effects+and+society%22+yazar:perse+yazar:elizabeth&ots=p7ya3H0yDh&sig=k23hJyF1z-JIKTiBdA6J>]. Erişim tarihi: 12.3.2016.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. (21. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Stradling, R. (2003). *Tarihi öğrenmek ve öğretmek 20.yy Avrupa tarihi nasıl öğretilmeli*. (Çev. A. Ünal).İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayıncılık.
- Ünal, F. ve Kalçık, C. (2016). Ortaokul öğrencilerinin tarihi dizilere ilişkin algılarının metafor yoluyla belirlenmesi. *IV. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Yayınlanmış Bildiri Kitapçığı. 264-275.
- Ünür, E. (2013). Türk televizyon dizilerinde toplumsal kimliklerin temsili. *Erciyes İletişim Dergisi*, 3 (2), 32-42.
- Yaylagül, L. (2013). Bilgisayar ve internetin ekonomi politiği. *Global Media Journal: Turkish Edition*, 4(7).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.